

PREMNOŽENIE SUCHOMILNÝCH A TEPLMILNÝCH ŠKODCOV NA POĽNOHOSPODÁRSKYCH PLODINÁCH V NIEKTORÝCH LOKALITÁCH VÝCHODNÉHO SLOVENSKA

Kristína Darnadyová

Ústredný kontrolný a skúšobný ústav poľnohospodársky, Regionálny odbor Košice, Odbor diagnostiky

Oddelenie všeobecnej a karanténnej diagnostiky, Pracovisko: Letná 3, 041 39 Košice,

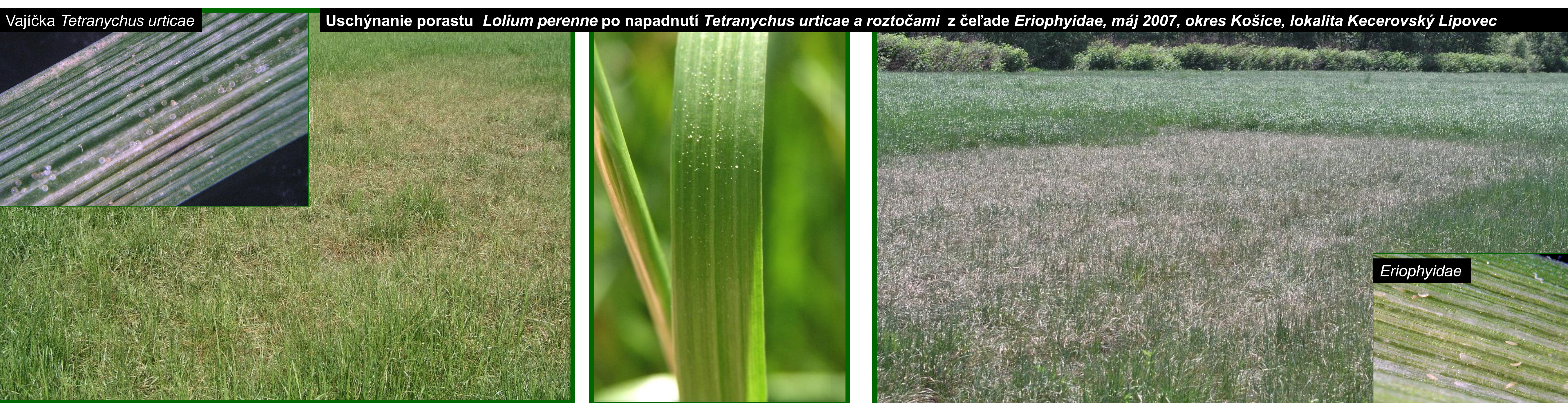
Jedným z dôležitých faktorov, ktorý ovplyvňuje výskyt škodcov, chorôb a rozličných fyziologických poškodení na poľnohospodárskych plodinách je priebeh počasia. Dlhodobé suché a teplé počasie počas vegetácie spôsobilo intenzívne premnoženie suchomilných a teplomilných škodcov.

Materiál a metódy:

Ústredný kontrolný a skúšobný ústav poľnohospodársky okrem iných ťažiskových úloh zisťuje aj príčiny poškodenia rastlín podľa zákona NR SR č. 193/2005 Z. z. o rastlinolekárskej starostlivosti. Laboratórnym rozborom vzoriek a následným prehliadnutím porastov v spolupráci s okresnými fytoinšpektormi sa potvrdilo na viacerých lokalitách premnoženie roztočca chmeľového (*Tetranychus urticae*), strapiek (*Thysanoptera*), bzdôch (*Heteroptera*) hlavne z čeľade bzdôškovitých (*Miridae*), ktoré spôsobovali vážne poškodenia poľnohospodárskych plodín. Jedná sa o škodlivé organizmy, ktoré sú na území SR bežne rozšírené a prítomné. Veľmi nebezpečnými sa stávajú v suchých a teplých rokoch. Väčšinou sa jednalo o lokálne stredné až silné výskyt týchto škodcov na rôznych poľnohospodárskych plodinách.

Výsledky a diskusia:

Prvý lokálne silný výskyt roztočca chmeľového bol zistený v poraste mätonohu trváceho už začiatkom mája.

Celoplošne napadnutý porast sóje roztočcom chmeľovým bol zistený v okrese KE, lokalita Cestice. Celý porast predčasne dozrieval, listy mali bronzové sfarbenie, spodné listy boli vyschnuté, rastliny boli pokryté pavučinovými vláknami, v ktorých sa nachádzali vajička, larvy, dospelce, a pokožky jednotlivých instarov.

Tab. č. 1:
Vplyv celoplošného napadnutia roztočcom chmeľovým na úrodu sóje fazuľovej, okres KE

Variant	Úroda v t.ha ⁻¹
Celoplošné napadnutie porastu sóje fazuľovej roztočcom chmeľovým	0,33
Priemerná úroda sóje fazuľovej, okres KE	1,5

Bzdôšky poškodzujúce kvetne puky repiek

Roztočec chmeľový je polyfág, jeho výskyt boli zaznamenané na rôznych rastlinách v rôznej intenzite

Bzdochy tiež patria medzi cicavých, polyfágnych škodcov. Výskyt bzdôch z čeľade *Miridae* boli pozorované hlavne na okrajoch parciel, v porastoch repiek, v porastoch repiek už od prvej dekády apríla. Bzdôšky poškodzovali cicaním kvetné puky repiek. Neskôr boli bzdôchy hlavne z čeľade *Miridae* zaznamenané aj v porastoch slnečníc, obilnín, viacročných krmovín a i., kde poškodzovali rastliny cicaním na listoch, listových stopkách, stonkách, kvetoch a pukoch. Silné poškodenie bzdôškami bolo zistené v okrese MI na slnečniciach. Pletivá v miestach vpichu, hnedli a praskali, v strede úborov často zostával prázdny otvor a vytvárala so vstupná brána pre vniknutie hubových patogénov. Bzdochy okrem toho vypúšťajú do rastlinného organizmu toxické látky - výlučky svojich slinných žliaz. V dôsledku pôsobenia toxických látok dochádzalo aj k deformáciám, nekrotizáciám a rozpadu rastlinných pletív. V priebehu ďalšieho rastu sa tieto miesta trhali a vznikali tak nepravidelné otvory.

Tab. č. 2: Vplyv poškodenia bzdôškami na úrodu slnečnice ročnej, okres MI, lokalita Oborín

Variant	Úroda t.ha ⁻¹
Porast slnečnice silne poškodený bzdôškami	0,8
Priemerná úroda, okres MI, lokalita Oborín	1,5

Záver

Roztočec chmeľový, strapky a bzdochy škodia vyciciavaním rastlinných pletív. Škodlivosť niektorých strapiek a bzdôch sa znásobuje aj tým, že môžu byť vektormi veľmi nebezpečných rastlinných vírusov. Prednostne boli napadnuté rastliny trpiace suchom, teplom a nedostatkom živín, ktoré ťažšie odolávajú poškodeniam škodcov.

Zásady prevencie voči šíreniu teplomilných a suchomilných škodcov:

likvidácia burín: Jedným z dôležitých preventívnych opatrení je aj likvidácia burín v okolí ciest, remízok, vetrolamov a zaburinených okrajov poľí budúcich porastov, ale aj na iných burinách rastúcich na zanedbávanej, neobrábanej pôde, ktoré môžu slúžiť jednak ako zdroj potravy, ale aj ako miesto na prezimovanie škodcov.

správna agrotechnika: Dodržiavanie osevného postupu, vyrovnaná výživa rastlín, hlboká orba a kvalitné zapracovanie pozberových zvyškov rastlín je základ pre dobrý zdravotný stav rastlín a základ pre zničenie škodcov, ktorým tieto strniská slúžia na prezimovanie.

Zodpovedne predpovedať klimatickú situáciu v nasledujúcom vegetačnom období sa nedá, preto je dôležité, aby každý pestovateľ, v prvom rade dodržiaval zásady prevencie voči šíreniu škodcov, monitoroval porasty, výskyt škodlivých organizmov priamo v teréne a cielene používal chemickú ochranu.